

MUSIQA TA'LIMIDA METOD VA USULLARDAN DARS JARAYONIDA FOYDALANISH

Jumanazarova Sevinch G'ulom qizi
O'zMPU "Musiqi ta'limi va san'at"
yo'nalishi 1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktab yoshidagi bolalarga musiqa ta'limida metod va usullardan nazariy hamda amaliy dars jarayonlarida foydalanish, ular ongiga musiqiy asarlarni tez va sodda tarzda yetkazish, tanlash, ularning vazifalari, ta'riflari o'rin olgan.

Kalit so'zlar: Musiqa ta'limi, metod, usul, dars jarayoni, tinglash, ijro, tahlil, ko'rgazmali vosita, ijodkorlik, estetik tarbiya, integratsiya, musiqiy tafakkur, musiqiy ko'nikma, pedagogika.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДОВ И МЕТОДОВ МУЗЫКАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ПРОЦЕССЕ УРОКА

Джуманазарова Севинч Гулом кызы
Студентка 1 курса магистратуры направления
«Музыкальное образование и искусство» УзНПУ

Аннотация: В данной статье рассматривается использование методов и приемов в музыкальном образовании детей школьного возраста в процессе теоретических и практических занятий, быстрое и доступное донесение до их сознания музыкальных произведений, их подбор, а также описываются задачи и даются определения этих методов и приемов.

Ключевые слова: Музыкальное образование, метод, метод, процесс урока, аудирование, исполнение, анализ, наглядные пособия, творчество, эстетическое воспитание, интеграция, музыкальное мышление, музыкальные

USE OF METHODS AND TECHNIQUES IN MUSIC EDUCATION IN THE LESSON PROCESS

Jumanazarova Sevinch Gulom kizi
Master's student of the 1st year of the "Musical
Education and Art" direction of UzNPE

Abstract: This article covers the use of methods and techniques in music education for school-age children in theoretical and practical lessons, quickly and simply conveying musical works to their consciousness, selecting them, their functions, and definitions.

Keywords: Music education, method, technique, lesson process, listening, performance, analysis, visual aids, creativity, aesthetic education, integration, musical thinking, musical skills, pedagogy.

Musika ta'limi — bu nafaqat qo'shiq kuylash yoki cholg'u asboblari chalishni o'rgatish jarayoni, balki o'quvchilarning estetik didini shakllantirish, ularni milliy va jahon madaniyatiga hurmat ruhida tarbiyalashning muhim vositasidir. Insoniyat tarixida musiqaning o'rni beqiyos bo'lib, u jamiyatning ma'naviy hayotini boyitadi, shaxsning ruhiy dunyosini kengaytiradi va ijodiy tafakkurini rivojlantiradi. Shu bois musiqani o'qitish jarayonida metod va usullardan to'g'ri foydalanish pedagogik faoliyatning eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Musika ta'limi o'quvchilarda quyidagi sifatlarni shakllantirishga xizmat qiladi:

- Estetik tarbiya – go'zallikni his qilish, musiqiy obrazlarni anglash va ulardan zavqlanish.
- Ijodiy qobiliyat – o'z fikrini musiqiy shaklda ifodalash, improvizatsiya qilish, qo'shiq yaratish.
- Madaniy merosni anglash – milliy musiqiy an'analarni o'rganish va ularni qadrlash.
- Kommunikativ ko'nikma – xor bo'lib kuylash, ansamblda ijro etish orqali jamoada ishlashni o'rganish.

Bugungi kunda ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash, interaktiv metodlardan foydalanish, multimedia vositalarini jalb etish musiqiy darslarning samaradorligini oshirmoqda. O'quvchilar musiqani faqat tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida o'rganishi zarur. Shu maqsadda dars jarayonida turli metod va usullarni uyg'unlashtirish, ularni o'quvchilarning yosh xususiyatlari va qiziqishlariga moslashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shunday qilib, musiqiy ta'limda metod va usullardan foydalanish nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy kamolotini ta'minlash, ularni ijodkor shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. azariy asoslar

Musika ta'limida o'quvchilarga nazariy bilimlar ham sodda metod va usullar orqali singdirilishi kerak. Nazariy bilimlarni egallamasdan amaliyotga o'tish qiyinroq kechadi. Ayniqsa musika ijrochiligida amaliy faoliyatgina o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishga yordam beradi, ijtimoiy hodisalarga to'g'ri munosabatni tarbiyalaydi, tashabbuskor, ongli va faol bo'lishga imkon yaratadi. Shunday qilib, biz musiqiy tarbiya metodlarini tanlashda - jonli kuzatuvdan abstrakt fikrlashga va undan nazariy bilimlarni o'rganib amaliyotga qarab borishga tayanamiz. Maktabgacha

yoshdagi bolalarga musiqiy ta'lim va tarbiya berishning o'zaro uzviy bog'langan uchta metodi bor:

- 1) ko'rgazmali metodi;
- 2) so'zlab berish metodi;
- 3) amaliy faoliyat metodi.

“Bu metodlarning har biri ma'lum tajriba xususiyatlardan kelib chiquvchi qator usullarni o'z ichiga oladi. O'rganish protsessida ulardan qaysi birini tanlash muayyan musiqa mashg'ulotining aniq vazifasi, ijro etilayotgan musiqa materialining murakkabligi, o'qitishning bosqichlari va bolalarning umumiy taraqqiyot darajasi bilan belgilanadi. Bolalarga turli metodik usullardan foydalangan holda musiqaviy ta'lim-tarbiya berishda pedagog quyidagi qoidalarga amal qilish kerak:”

- a) o'quvchilarga tavsiya etilayotgan musiqa materialining badiiyligini va uning sifati ijrosini ta'minlash;
- b) muayyan bolalar jamoasining o'ziga xosligini, uning umumiy va musiqaviy taraqqiyot darajasi, uyushqoqligini hisobga olish;
- v) maktabgacha yoshdagi bolalarning musiqani obrazli va aniq idrok eta olishini e'tiborga olish;
- g) asar mazmunini va musiqaviy ifoda vositalarini bolalar ongiga yetkaza bilish;
- d) bolalarni aktivlashtirish, ularning e'tiborini musiqa sadosiga torta bilish;
- ye) ta'lim berish jarayonida bolalarda musiqaviy obrazni idrok etish qobiliyatini tarbiyalash.

Yuqorida keltirilgan metodlarning har birini alohida ko'rib chiqamiz: Ko'rgazmali metod. Bu metod o'quvchi bolalarga turli hodisalarni, atrof muhitdagi voqealarni, kishi va hayvonlarning hissiyoti, harakatini yorqin va badiiy obrazlarda ko'rsatishga, ularni hayot va turmush jihozlar bilan tanishtirishga asoslanadi.

1) eshitishga asoslangan ko'rgazmalilik. Bunda o'quvchini o'rgatish bevosita musiqa eshitish orqali bo'ladi. Musiqa eshitish maxsus mashg'ulot paytida yoki o'quvchi tomonidan qo'shiq va musiqaviy-ritmik harakatlarning ijro etilishi paytida bo'lishi mumkin.

2) ko'rishga asoslangan ko'rgazmalilik. U musiqa sadolari bilan qo'shib olib boriladi. Bu usulga quyidagilar kiritiladi: qo'shiq aytish usullari, yo'llaridan, turli o'yin, raqs, mashq harakatlaridan namunalar ko'rsatish; muayyan musiqa asari bilan bog'liq o'yinchoqlarni, rasm, kostyum va boshqa predmetlarni ko'rsatish va h.k.

So'zlab berish metodi. Bu metod bola ongiga mo'ljallangan bo'lib, uning faoliyatini ma'noli va mazmundor qilishga qaratiladi. Bunda pedagogning so'zi musiqa asarining dasturini tushunib olishda bolaga yordam beradi: uning tasavvurini jonlantiradi, ijodiy aktivligini oshiradi.

Amaliy faoliyat metodi. Bolalarning konkret faoliyati ma'lum maqsadlarga yo'naltirilgan hamda sistemali mashg'ulotlar tarzida olib boriladigan ta'lim-tarbiya

sifatida qaraladi. Qo'shiq aytish va musiqa ijro qilish harakatlarni bajarishda bolalarga shunday rahbarlik qilish kerakki, ular topshiriqni mumkin qadar ta'sirli va ifodali qilib bajarishga intilishsin. O'rgatish jarayonida ularning yosh xususiyatlarini hisobga olib topshiriqlarni asta-sekin murakkablashtirish mumkin. Bunday murakkablashtirish bolalarning ko'nikma musiqaviy tarbiya metodlaridan aralash foydalanganda doimo yodda tutish zarur bo'ladi. Yuqorida aytib o'tilganidek, musiqa cholg'ulari bilan chalinadigan kuyni tinglashdan oldin pedagog tomonidan so'zlanadigan tushuntirish nutqi poetik, obrazli yoki sharxlovchi xarakterda bo'lishi mumkin. Qo'shiq aytishga o'rgatish jarayonida so'zlanadigan nutq mazmuni musiqa va adabiy matnlarning uzviy bog'liqligi bilan belgilanadi. Qo'shiq adabiy matn orqali, mazmuni haqida o'zi ma'lumot beradi, shunisi bilan musiqa cholg'usida chalinadigan kuydan farq qiladi. Shuning uchun pedagogning qo'shiq haqidagi ko'rsatma va suhbatlari shu qo'shiqning badiiy obraziga mos bo'lishi kerak. Qo'shiqning adabiy matni, ayniqsa u murakkab poetik aylanishlardan tarkib topgan bo'lsa, alohida tushuntirishni talab qiladi. Ma'lum musiqa asari bo'yicha bolalar bilan ishlashning maqsadli metodik usullarini topish uchun pedagog bu asarni yaxshi bilishi, badiiy ta'sir vositalari bilan tanishib chiqishi, asar mazmuni va xarakterini chuqur o'rgangan bo'lishi shart. Shundagina musiqa ijrosida bolalarning anglab olishini ta'minlovchi oddiylik va ta'sirchanlikka erishish mumkin bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda maktabgacha yoshdagi bolalarga musiqaviy ta'lim-tarbiya berishda musiqaviy tarbiya metodlarini tanlashda - jonli kuzatuvdan abstrakt fikrlashga va undan amaliyotga qarab borishimiz lozim. Maktabgacha yoshdagi bolalarga nazariy hamda amaliy mashg'ulotlar vaqtida musiqiy ta'lim va tarbiya berishning o'zaro uzviy bog'langan metodlaridan foydalanishimiz kerak. Musiqa ta'limiga qiziquvchi o'quvchi musiqa ijrochiligi sohasiga qiziqadimi, ashula aytishgami farqi yuq hammasida o'qituvchi, o'quvchi ongiga tez va oson yetiqiza olish metod va usullardan foydalansa maqsadga muvofiq bo'ladi. Shundagina o'sib kelayotgan yosh avlodga ta'lim-tarbiya berish maqsadli amalga oshadi deb o'ylayman.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Hojiyeva Z.K. Oliy ta'lim jarayonida musiqa ta'limi o'quv jarayonini rivojlantirish. – Inter education & global study, 2024. CyberLeninka elektron kutubxonasi
2. SH.Shodmonova "Maktabgacha ta'lim pedagogikasi" Toshkent: 2008 y. B. 142
3. Odilova G.O. Ritmika va pedagogikaning integratsiyasi: yoshlar tarbiyasida musiqiy faoliyatning pedagogik ahamiyati. – Namangan davlat pedagogika instituti ilmiy maqolasi, 2023. NamSPI jurnali
4. D.Namozova, D.Nosirov "Maktabgacha ta'lim muassasalarida musiqiy ta'lim metodikasi" Qo'qon: 2016 y. B. 178
5. S.I.Musabekov "Musiqa tarbiyasi" Toshkent 1973 y. B. 144

Internet resurslar:

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/musiqqa-ta-limida-metod-va-usullardan-dars-jarayonida-foydalanish>
2. https://www.youtube.com/results?search_query=MUSIQA+TA%E2%80%99LIMI+DA+METOD+VA+USULLARDAN+DARS+JARAYONIDA+FOYDALANISH.
3. <https://arxiv.uz/uz/documents/diplom-ishlar/musiqqa/musiqqa-madaniyati-darslari-samaradorligini-oshirishda-interfaol-usullardan-foydalanish>